

ERNA BANIĆ-PAJNIĆ

AETHICUS ISTRICUS -INFORMACIJA O JEDNOJ ZNANSTVENOJ DISKUSIJI

Sažetak

Krajem 19. stoljeća po prvi puta dvojica autora (M. D' Avezac i M. A. Wuttke) izdaju gotovo istovremeno djelo »Cosmographia«, koje se prema svim dosad poznatim rukopisima pripisuje autoru poznatom kao Aethicus Istricus ili Jster, »filozofu«, koji je prema tekstu »Kozmografije« rođen u Istri u ranom srednjem vijeku (po nekima u 4. stoljeću, po nekima u 8. stoljeću iz kojega datira prvi poznati rukopis djela), skitskoga podrijetla. Sam tekst je prema većini rukopisa, a onda i prema većini autora koji su se dosad bavili tim djelom, s grčkoga na latinski preveo S. Hieronymus, tj. sv. Jeronim.

U ovom tekstu posvećenom Etiku i njegovu »Opisu svijeta« iznijeti su stavovi nekih od najznačajnijih autora koji su se dosad time bavili, s tim da je napose upozoreno na činjenicu kako je rasprava o Etiku još uvijek otvorena te na činjenicu da usprkos svim dosad provedenim analizama još uvijek nije moguće ništa sigurno ustvrditi ni o Etikovu autorstvu, ni o jeziku spisa koji mu se pripisuje, ni o podrijetlu, ni o vremenu nastanka djela. Dosadašnje se interpretacije, naime, u pogledu iznijetih pitanja ne slažu.

Ovim tekstom htjelo se upozoriti na jednu raspravu prisutnu u znanstvenim krugovima od druge polovice 19. stoljeća, koja bi mogla biti od interesa kako za istraživanje hrvatske filozofske tako i za istraživanje naše duhovne i kulturne baštine uopće. Jer, radi se o djelu nastalom u ranom srednjem vijeku na koje se osvrću mnogi značajni srednjovjekovni mislioci (od Jzidora Seviljskog do Rogera Bacona), pripisanom jednom »filozofu« rođenom u Istri.

Rasvjetljavanje činjenica u svezi s ovim djelom i njegovim autorom zahtijevalo bi nesumnjivo jedno interdisciplinarno istraživanje (filološko-povijesno-geografsko-filozofsko). U ovom tekstu smo pokušali, na temelju uvida u tekst »Kozmografije« prema izdanju M. A. Wuttkea, obraditi tekst s povijesnofilozofskog aspekta i pokazati o kakvoj se to filozofiji u Etika zapravo radi.

AETHICUS ISTRICUS -INFORMATION ON A SCIENTIFIC DISCUSSION

Abstract

At the end of the 19th century two authors (M. d'Avezac and M. A. Wuttke) for the first time published just about simultaneously 'Cosmographia'. a work that conformably to all the so far known manuscripts had been ascribed to an author known as Aethicus Istricus or Ister. a

'philosopher' who, according to the text 'Cosmography', is born in Istria in the early Middle Ages (according to some in the 4th century, according to some others in the 8th century that the first known manuscript of the work is dating from) of Scythian origin. According to the majority of manuscripts and then according to most of the authors also who have engaged in discussing the work at issue here, the text itself has been translated from Greek to Latin by S. Hieronymus, i.e. St. Jerome.

In this paper dedicated to Aethicus and his 'Opis svijeta' ('Description of the World') the standpoints of some of the most significant authors are set forth who have so far engaged in it. I also distinctly warn of the fact that the discussion on Aethicus is still open and that, regardless of the so far conducted analyses, it is still not possible to state anything with all certainty either on Aethicus' authorship, on the language of the work that is ascribed to him, on origin or the time when the text is written. Namely, the so far interpretations are not in accord regarding the set forth questions.

By this text I want to direct one's attention to the discussion present in scientific circles from the second half of the 19th century, which could be of interest as for the researching of the Croatian philosophical heritage, so for the researching of our spiritual and cultural heritage in general. Because at matter is a work originating from the early Middle Ages, a work that many of the significant thinkers in the Middle Ages pay attention to (from Isidor from Seville to Roger Bacon) and that is ascribed to a 'philosopher' born in Istria. Illuminating the facts concerning this text and its author would undoubtedly require an interdisciplinary (philological-historical-geographical-philosophical) research approach. In this text, based on the insight into the text 'Cosmography' according to the publication of M. A. Wuttke, I have tried to analyse the text from the historical-philosophical aspect and to show what philosophy is, in fact, at issue in Aethicus.

Translated by Ana Janković